

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2022/23:48

Tisdagen den 4 juli

§ 1 Europeiska rådet

Statsrådet Jessika Roswall

Återrapport från Europeiska rådets möte den 29–30 juni 2023

Anf. 1 VICE ORDFÖRANDEN:

Välkomna till dagens sammanträde med EU-nämnden! Jag förklarar dagens sammanträde öppnat. Jag vill särskilt välkomna EU-ministern med medarbetare. Jessika Roswall kommer i statsministerns ställe att stå för återrapporten från möten i Europeiska rådet den 29 och 30 juni 2023. Det är det vi har på dagordningen vid dagens EU-nämndssammanträde.

Efter det att EU-ministern givit sin återrapport kommer jag att ge ordet till partierna i storleksordning för frågor och kommentarer.

Dagens sammanträde är öppet och går att följa på riksdagens webb och på SVT Forum.

Anf. 2 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru ordförande! Europeiska rådet träffades i Bryssel i slutet av förra veckan. Det var det sista mötet under det svenska ordförandeskapet, och som brukligt fick statsministern därför i egenskap av ledare för landet som innehar det roterande ordförandeskapet redogöra för arbetet i rådet de gångna sex månaderna.

Statsministern betonade ledorden grönare, säkrare och friare. Bland de frågor som särskilt lyftes fram fanns stödet till Ukraina och isoleringen av Ryssland, att klimatpaketet Fit for 55 har landats, migrationsöverenskommelsen, rättsstaten och den nya strategin för konkurrenskraft och produktivitet.

Ordförandeskapets arbete lyftes också fram av kommissionens ordförande Ursula von der Leyen, som tackade det svenska ordförandeskapet för mycket gott samarbete och för de fantastiska resultat som vi har uppnått.

Fru ordförande! Förra veckans toppmöte speglade i hög grad det svenska ordförandeskapets prioriteringar under våren med särskild betoning på Ukraina och konkurrenskraft. Mötet inleddes med en lunch med Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg. Detta var naturligtvis en mycket viktig signal givet det rådande säkerhetspolitiska läget. Stoltenberg gav i diskussionerna sitt fulla stöd till svenskt medlemskap i Nato.

President Zelenskyj deltog, som flera gånger tidigare, över videolänk. Han tackade för det fortsatta stödet under Sveriges ordförandeskap och lyfte särskilt fram sanktionerna mot Ryssland, som han också menade behöver utökas ytterligare.

Den efterföljande diskussionen präglades av fortsatt enighet. Flera uttryckte stöd för Ukrainas EU-närmande, och som ni vet kom kommissionen med en muntlig återrapportering om bland annat Ukrainas reformarbete när mina EU-ministerkollegor och jag träffades i Stockholm för ett informellt möte i juni. Nästa steg blir att kommissionen gör en samlad bedömning av Ukrainas reformarbete i höst. Därefter ska Europeiska rådet fatta beslut i december.

Fru ordförande! Därpå följde en lång diskussion om migration. Inför mötet hade statsministern i ett brev till sina kollegor redogjort för det svenska ordförandeskapets arbete med att genomföra slutsatserna från det extrainsatta mötet i Europeiska rådet den 9 februari 2023. Det rörde bland annat ordförandeskapets framsteg med migrationspakten och arbetet för att öka återtagandet. Kommissionens ordförande hade också skickat ett brev om kommissionens arbete.

Diskussionen fördes mot bakgrund av flera flyktingkatastrofer på Medelhavet under våren och det fortsatt höga migrationstrycket i många länder. Flera länder driver på för att på nya sätt möta migrationsutmaningar, såsom tydligare koppling mellan återtagande och EU:s viseringspolitik. Många pekade också på det partnerskap som slutits med Tunisien som en förebild.

Det som till slut kom att dominera diskussionen var Ungerns och Polens synpunkter på rådets beslut om asyl- och migrationspakten. Premiärministrarna Viktor Orbán och Mateusz Morawiecki accepterade inga slutsatser alls med mindre än att de uttalade att beslut om migration ska fattas med enhällighet. Det kunde givetvis varken Sverige eller andra länder acceptera, och till slut lyftes hela avsnittet om migration ut ur slutsatserna. I stället presenterades slutsatserna i form av ordförande Charles Michels egna slutsatser.

Praktiskt gör detta ingen skillnad, utan förhandlingarna om asyl- och migrationspakten kommer att fortsätta som planerat med rådet och Europaparlamentet. Det svenska ordförandeskapet har lagt grund för detta. Även arbetet med den externa dimensionen fortsätter med oförminskad kraft efter de linjer som Europeiska rådet lade fram vid sitt möte den 9 februari i år.

Fru ordförande! På fredagen hade ledarna för andra gången på ett år en strategisk diskussion om Kina. Det var en mycket viktig diskussion i ljuset av både det globala säkerhetsläget och Europas breda och djupa relationer till Kina.

Diskussionen visade på en konvergens mot den linje som kommissionens ordförande Ursula von der Leyen har fört fram, nämligen att Europa ska minska sina risker – det som kallas de-risking – i relationen med Kina. Det kan handla dels om risken att vissa europeiska teknologier utgör grund för Kinas militära modernisering, dels om att Europa är alltför ensidigt beroende av Kina för exempelvis kritiska råmaterial. Det gör oss i sin tur också sårbara för tvångsåtgärder från kinesiskt håll. Däremot är en frikoppling – decoupling – mellan EU och Kina varken möjlig eller önskvärd med tanke på hur sammanflätade vi är i våra olika förbindelser.

Statsministern gav stöd till von der Leyens ansats samt betonade att EU ska samarbeta med strategiska partnerrelationer till Kina, särskilt det transatlantiska samarbetet. Det är något som statsministern har tryckt på flera gånger under det svenska ordförandeskapet, bland annat i ett tal vid

Statsministern lyfte också fram mänskliga rättigheter i Kina och uttryckte tacksamhet för stödet från både medlemsstaterna och EU:s institutioner i arbetet för att få den svenska medborgaren Gui Minhai frigiven.

Fru ordförande! Diskussionen om ekonomiska frågor blev kort och fokuserade på frågor om ekonomisk säkerhet. Många menade att kopplingen mellan ekonomiska frågor och säkerhetspolitik blivit allt tydligare i takt med att det globala säkerhetsläget blivit kärvare.

Det fanns goda skäl att se över EU:s verktygslåda för att möta bland annat global osund konkurrens och ekonomiska tvångsmedel. Det kunde finnas skäl att utveckla ytterligare verktyg. Samtidigt är det mycket viktigt att mycket tydligt definiera de områden som kan underkastas säkerhetspolitiska prövningar. Nya instrument får inte bli en rökrida för protektionism.

Inför mötet hade statsministern och Ursula von der Leyen skrivit ett gemensamt brev om konkurrenskraftsfrågorna till sina kollegor i Europeiska rådet. Statsministern lyfte också vid mötet fram det arbete som drivits på i dessa frågor under det svenska ordförandeskapet och som utmynnade i att det nu finns en strategi på plats med årlig uppföljning på högsta politiska nivå. Kommissionen och många medlemsstater uttryckte stöd och såg fram emot att återkomma till frågorna nästa vår under det belgiska ordförandeskapet.

Fru ordförande! En fråga som inte fanns på dagordningen men som jag tror intresserar nämnden var att på initiativ av den franska presidenten Emmanuel Macron och Nederländernas premiärminister Mark Rutte möttes en mindre grupp medlemsstater, inklusive Sverige, för att diskutera hur EU behöver anpassas och reformeras inför en eventuellt förestående utvidgning. Statsministern redogjorde för de diskussioner som fördes på det informella mötet i allmänna rådet i Stockholm nyligen, där dessa frågor var på dagordningen. I korthet kan man sammanfatta diskussionerna med att det finns ett starkt stöd för utvidgning. Frågan är inte längre om utan hur och när.

Vidare saknas aptit att ge sig in i förhandlingar om fördragsförändringar. De justeringar som kan behövas av EU:s institutioner och beslutsfattande menar de flesta kan hanteras inom befintliga fördrag.

Slutligen finns en medvetenhet om att elefanten i rummet måste adresseras. Det handlar om jordbruks- och sammanhållningspolitik samt om EU:s budget – alltså om pengar. Det fattades givetvis inga beslut vid det här mötet, utan det handlade om en informell diskussion. Nästa gång frågorna kommer upp blir på det informella toppmötet i Granada i oktober 2023 under det spanska ordförandeskapet.

Därmed avslutar jag återrapporten från förra veckans möte.

Anf. 3 VICE ORDFÖRANDEN:

Tack, EU-minister Roswall, för återrapporten från Europeiska rådet under det svenska ordförandeskapet!

Vi tar oss an detta på så sätt att vi ger ordet till partierna i storleksordning, bryter efter fyra partier och ger EU-ministern möjlighet att kommentera innan vi går till nästa del. I mån av tid hoppas vi kunna ge

tillfälle till en andra fråga till de partier som har fler än två ledamöter i EU-nämnden, det vill säga Socialdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna.

Vi börjar alltså med det största oppositionspartiet, som är Socialdemokraterna. Det är jag själv som kommer att ställa frågorna för Socialdemokraternas räkning.

Under samrådet med statsministern inför mötet i Europeiska rådet var statsministern tydlig med det han uppfattade skulle bli det stora avtrycket på Europeiska rådet, nämligen det som handlade om långsiktig konkurrenskraft. Man får väl säga att det kom lite på skam. EU-ministern berättade ju om det i återrapporten. Rådsmötet präglades av stödet till Ukraina men också av den oenighet som fortfarande råder om migration.

Inför rådsmötet frågade jag statsministern om migrationen och hur han såg på möjligheterna att migrationspakten faktiskt håller hela vägen och går igenom. Det är ju viktigt att EU kan landa detta efter så många års arbete. Statsministern svarade då nästan lite slängigt att Europeiska rådet inte skulle överpröva ministerrådet, att nästa steg var att förhandla och enas med parlamentet och att alla var överens om att det här skulle lösas under året. Men om jag har förstått det rätt blev det inte riktigt utfallet i Europeiska rådet. Hela den del som fanns i rådsslutsatserna om migration har ju, som EU-ministern också berättade, lyfts bort och ersatts av en kortare text från ordföranden i Europeiska rådet.

Jag vill alltså gärna återigen ställa frågan, men nu inte till statsministern utan till EU-ministern, hur regeringen ser på att migrationspakten faktiskt kommer att gå igenom. Kommer Sverige att bidra till detta på ett konstruktivt sätt också när man lämnat ordförandeskapet?

Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD):

Ordförande! Tack, statsrådet, för återrapporten!

Slutsatserna domineras som väntat av Ukraina. Det gläder oss i Sverigedemokraterna att diskussionen om hur man ska kunna använda beslagtagna ryska tillgångar för att stödja Ukraina går framåt.

Min fråga är om statsrådet skulle kunna utveckla hur det arbetet fortskrider. Det diskuteras ju att man ska använda ränteintäkterna från de beslagtagna tillgångarna. Hur stora bedömer man att de skulle kunna tänkas vara i dag, årligen?

Statsrådet talade en del om det som står om Kina här i slutsatserna. Jag tycker mig läsa att det är ganska vaga slutsatser. Det låter ungefär som det har låtit tidigare. Många länder talar om de-risking och olika typer av risker med att vara beroende av Kina, men slutsatserna är vad jag kan utläsa lite mildare. Beror detta på någon oenighet bland medlemsstaterna? Ser regeringen någon utmaning med att nå enighet bland medlemsstaterna om hur man ska se på Kina?

Jag tänker på behovet av de-risking, som exempelvis kan belysas av nyheten som kom häromdagen att Kina väljer att begränsa export av två sällsynta mineral från och med den 1 augusti. Det vore intressant att höra lite mer om hur diskussionerna går kring Kina och varför vi inte får tydligare skrivningar i rådsslutsatserna.

Fru ordförande! EU:s och medlemsstaternas inflytande i omvärlden beror till stor del på den ekonomiska styrkan, och den lägger grunden för allt – den inre marknadens attraktionskraft, sanktionspolitikens tyngd och många andra områden. Trenden att EU:s andel av den globala ekonomin minskar riskerar att fortsätta.

Den viktiga diskussionen om konkurrenskraften får sällan den uppmärksamhet som ämnet förtjänar. EU:s förhållningssätt brukar tvärtom präglas av reaktivitet och kortsiktighet, till exempel i samband med kriser och externa faktorer som USA:s Inflation Reduction Act och liknande. Då har diskussionen om uppmjukade ramverk för statsstöd och nya EU-fonder, om ökad statlig inblandning i ekonomin och så vidare stått i fokus, medan grundläggande faktorer som bygger på långsiktig konkurrenskraft och tillväxt ofta har fått stå i bakgrunden.

Därför är det mycket välkommet att det svenska ordförandeskapet fick gehör för att EU ska ta ett mer långsiktigt grepp om konkurrenskraftsfrågorna. Det resulterade bland annat i strategin för att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft och produktivitet. Strategin listar på ett föredömligt och lite överraskande ärligt sätt några av EU:s största konkurrenssnackdelar och sätter också upp målsättningar för att ta itu med dem.

Samtidigt finns det på sina håll oro för att de fina målsättningarna bara blir vackra ord, precis som en del annat som EU har uttalat genom åren. Därför vill jag fråga EU-ministern om hon och regeringen upplever att det denna gång finns en genuin insikt bland medlemsstaterna om att de här långsiktiga frågorna verkligen är helt avgörande för EU:s framtid. Vill man verkligen ta tag i problemen på riktigt? Och framför allt: Orkar man göra det parallellt med att man måste hantera en massa akuta frågor i närtid?

Anf. 6 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för redogörelsen!

Jag vill börja med en fråga om Iran och Belarus. Europeiska rådet fördömer deras fortsatta militära stöd till Rysslands anfallskrig. Rådet konstaterar att Belarus måste sluta tillåta att ryska väpnade styrkor använder landets territorium, inbegripet för utplacering av taktiska kärnvapen, och att Iran måste sluta tillhandahålla drönare till Ryssland.

Jag skulle vilja veta vad rådet diskuterade, utöver att fördöma. Vilka insatser diskuterade man för att få länderna att sluta stödja Ryssland? Nöjde man sig med ett fördömande, eller kommer det nya sanktioner eller liknande?

Detsamma gäller egentligen EU:s förbindelser med Turkiet. Här är slutsatserna väldigt knapphändiga. Jag vill därför fråga hur statsministern agerade och hur Europeiska rådet ser på förtrycket av kurder, behandlingen av flyktingar och att politiska partier förbjuds. Är beroendet av Turkiet som grindvakt mot flyktingar från öst så stort att EU inte vågar ta i demokratifrågan fullt ut?

Vi hörde också och har kunnat se även i slutsatserna att man inte kunde enas när det gäller migration. Men det verkar ändå som att ett enigt råd uttrycker sin djupa sorg över den fruktansvärda förlusten av människoliv till följd av den tragedi som nyligen inträffade i Medelhavet. Man

konstaterar att Europeiska unionen står fast vid sitt åtagande att upplösa människohandlarnas och smuggelnätverkens affärsmodell.

Ändå vet vi att tragedin hade kunnat undvikas, eftersom såväl italienska som grekiska kustbevakningen och Frontex kände till fartyget tolv timmar innan det förliste. EU har alltså också underlåtit att göra något här.

Vi kan också konstatera att antalet hjälporganisationer och räddningsbåtar på Medelhavet har minskat, eftersom de som hjälper flyktingar riskerar fängelsestraff då hjälporganisationer och volontärer anklagas för människosmuggling.

På EU-nämndens sammanträde inför detta möte förde jag fram att det inte borde vara straffbart att hjälpa flyktingar och att Sverige borde driva på för att det ska vara tillåtet för hjälporganisationer att ha räddningsbåtar på Medelhavet och för amnesti för dem som nu riskerar upp till 25 års fängelse. Jag skulle vilja veta om detta diskuterades på rådet och om statsministern nämnde någonting om det.

Anf. 7 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Jag tackar för alla frågor.

Jag ska återkomma till konkurrenskraften. Den har absolut inte kommit på skam utan har beskrivits som en av det svenska ordförandeskapets framgångar.

Vad gäller vice ordförandens fråga om migration vill jag säga att det aldrig har varit tal om att på Europeiska rådet eller i slutsatser där fatta beslut om pakten. Statsministern och även andra ministrar som har varit i EU-nämnden har varit tydliga med att ministerrådet fattade beslut i början av juni och att Europaparlamentet har fattat sitt beslut. Nu har triloger påbörjats.

De flesta, 25 av 27, var överens om att det är vägen framåt. När jag har lyssnat på nyheterna i helgen från det spanska ordförandeskapet, som nu har tagit över, har jag hört att de är tydliga med att de kommer att fortsätta driva den frågan. Förhoppningsvis kan man också nå en överenskommelse under det spanska ordförandeskapet.

Sverige har som sagt lagt grunden under vårt ordförandeskap. Vi kommer såklart att fortsätta vara aktiva i den frågan.

Martin Kinnunen ställde en fråga om frysta tillgångar. Det är en de frågor som Sverige har arbetat med, och vi har fått på plats en ordning för diskussion. Det uppmärksammades också av kommissionen och många andra medlemsstater på mötet och på presskonferensen efteråt.

Det som kommissionen har sagt och som Ursula von der Leyen återkom till på presskonferensen efteråt och som sas på mötet var att kommissionen före sommaren kommer att presentera ett förslag på det som man nu verkar vara ganska överens om, det vill säga vinsterna på de tillgångarna. Från ett svenskt perspektiv innebär ”före sommaren” typ nu, men från ett europeiskt perspektiv kan det nog vara lite senare. Jag vet inte när det kommer, men ”före sommaren”.

Fråga två gällde om skrivningarna om Kina blev mildare. Det är klart att det finns lite olika betoningar från olika medlemsstater när det gäller Kina. Å andra sidan upplevde jag och kan läsa mig till från slutsatserna och av det jag hörde på presskonferensen att det ändå finns en enighet om det som står, såklart, men också om obalansen, möjligheterna, riskerna och vägen framåt. Jag tycker alltså inte att skrivningarna blev mildare. Jag

tycker snarare att det blev tydligare att enigheten, som är viktig både inom EU och tillsammans med andra partner, bekräftades.

Det är nog min slutsats, också efter att ha lyssnat på den efterföljande presskonferensen med Charles Michel och Ursula von der Leyen. Budskapet är att EU-medlemsstaterna är eniga om den vägen framåt.

Samma dag – måste det väl ha varit – fattades det också beslut inom rådet om råmaterialakten, som också är en viktig del i detta. Det tidigare ordförandeskapet har också fattat beslut om antitvångsinstrument. Det har alltså gjorts många positiva framsteg under det här ordförandeskapet, som jag tolkar det.

Vad gäller mineral i övrigt, som Martin Kinnunen lyfte upp, är det noterat. Vi får analysera det och återkomma.

Till Jan Ericson vill jag säga att det är precis så. Konkurrenskraften är en av de prioriteringar som det svenska ordförandeskapet har lyft fram – konkurrenskraften, den gröna omställningen och den långsiktiga strategin och tänkandet här. Framgången är delvis beskriven i det gemensamma brev som statsministern och Ursula von der Leyen har skickat och som nämnden har tagit del av. Det finns också på ordförandeskapets hemsida. Den tipsar jag gärna om nu när jag har möjlighet.

Jag skulle säga att framgången består av många olika beståndsdelar. En är att det kommer att följas upp årligen, på vårtoppmötet. Här finns också stor bekräftelse från andra medlemsstater. Bland annat kommer det spanska ordförandeskapet att arbeta vidare med det. Även det belgiska har verkligen uttryckt sitt stöd och att de är positiva. De vill jobba med det. Vi får återkomma till de olika delarna.

Det här är viktigt, inte bara för Sverige utan även för EU i den nya geopolitiska omvärld vi befinner oss i. Det är viktigt för att vi ska kunna stärka vår position och öka vår produktivitet. Det är inte bara vackra ord, utan det är alldeles uppenbart att den insikten finns hos alla ledare.

När det gäller Ilona Szatmári Waldaus fråga om Iran vill jag börja med att säga att det svenska ordförandeskapet under hela halvåret har arbetat aktivt med att få upp Iran på FAC:s dagordningar. Det har vi också fått i princip varje gång. Det är en sak jag tycker att man ska ta med sig; under det här ordförandeskapet har vi verkat för att EU ska ha en sammanhållen och kraftfull EU-linje visavi Iran. Kraftfulla åtgärder har också införts.

Sanktioner diskuterades delvis. Vad gäller sanktioner och listningar för Belarus vet vi vilka utmaningar som har funnits. Men vi hoppas och tror att det sannolikt kommer att komma nya listningar senare i sommar eller under tidig höst, beroende på hur man ser det.

Jag får återkomma med ytterligare svar till Ilona Szatmári Waldau i nästa omgång.

Anf. 8 MALIN BJÖRK (C):

Ordförande! Tack, statsrådet, för dragningen hittills!

Under dagordningspunkten om ekonomi diskuterades en rad frågor. Vi har varit inne lite grann på att det i slutsatserna bland annat betonades att EU ska gå framåt mot en grön och digital ekonomi. I det avsnittet berörs även AI. Vikten anges av att snabbt få fram lagstiftning på det området, i form av denna AI Act som det arbetas med. Såväl möjligheterna med AI vad gäller innovation och investeringar som riskerna ska beaktas.

Vi i Centerpartiet är mycket oroade över inslag av övervakning i realtid, som diskuteras inom ramen för AI Act. Vi tycker också att det är beklagligt att Europaparlamentet nyligen röstade ned det förslag som presenterades där. Att förslaget röstades ned var något som Moderaterna bidrog till när de valde att rösta ned hela förslaget om de inte fick igenom allt de önskade på det området.

Jag är medveten om att rådets position ligger mer i linje med det Moderaterna driver när det gäller långtgående möjligheter till övervakning av människor på gator och torg i realtid med hjälp av AI. Men jag vill gärna få veta mer om hur diskussionerna gick på den punkten. Finns det fler som, liksom vi i Centerpartiet, uttrycker oro inför att gå mot ett system med möjligheter till övervakning i realtid? Och hur ser statsrådet på det och på vägen framåt vad gäller AI Act?

Anf. 9 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Tack, ministern, för dragningen!

En stor del av den text som kommit handlar om Ukraina. Det är signifikant för det svenska ordförandeskapet att det hela tiden har varit i fokus. Det känns bra. Det behöver fortsätta. Utifrån signalerna från det spanska ordförandeskapet och trojkan som kommer därefter ser vi också ut att kunna vara trygga med det. Men Sverige kommer också att kunna ha en lite friare röst framöver. Det ser vi fram emot, så att vi kan fortsätta trycka på i de frågorna.

Innan statsministern åkte till Europeiska rådet ställde jag frågan om han trodde att Iran skulle komma upp på dagordningen på något mer sätt än det som just nämnts, när det gäller försäljning av drönare till Ryssland och det som står om Belarus. Därför undrar jag om det i det informella samtalet förekommer mer diskussioner om Iran. Det skulle vara intressant att höra.

När det gäller Kina har ministern redan svarat på en del av mina frågor. Men jag vill ändå fråga om den transatlantiska länken, som i alla fall för svensk del är oerhört viktig. Känns det som att motståndet nu är mindre i den frågan än tidigare? Det har ändå varit ett stort bekymmer att vissa stora länder har drivit på för en annan linje. Nu låter det inte som att det görs på samma sätt. Det skulle jag vilja få bekräftat.

När det gäller funktionsfrågor framåt för EU finns det inte minst från Europaparlamentet en väldigt stark dragning mot att försöka göra fördragsförändringar. Jag hoppas att det efter detta rådsmöte blev ganska tydligt att det inte är någon idé att någon går vidare med det, eftersom det inte finns något stöd i rådet för den delen. Det skulle vara bra om diskussionen om fördragsändringar kunde sluta nu, så att vi inte behöver ha en onödig debatt om det framöver.

Det slutliga om den delen är det som ministern uttryckte som elefanten i rummet: jordbrukspolitiken. Den är jätteviktig. Ska vi lyckas att få inte minst Ukraina att till en början komma in i den gemensamma inre marknaden måste denna fråga ses över. Det skulle också vara intressant om statsrådet vill säga något mer om hur detta resonemang fördes.

Slutligen: Under ordförandeskapets sex månader har det genomförts väldigt mycket. Det är väldigt roligt att se att man under det svenska ordförandeskapet har lyckats få sådan fart på arbetet för ett grönare,

Anf. 10 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru ordförande! Jag tackar EU-minister Roswall för redogörelsen. Det inkom kritik redan före ordförandeskapet när det gäller en oro för att Sverige skulle förhala klimatarbetet efter regeringsskiftet, vilket är precis vad som har hänt. Vi menar att regeringen på extremt viktiga punkter genom sin politik har svikit på både migrations- och miljöområdet. Man kan på goda grunder misstänka att en del bottnar i Sverigedemokraternas stora inflytande. Men att Moderaterna väljer att kalla det ett grönare, säkrare och friare EU känns väl magstarkt. Inget av dessa ord avspeglas i den politiska handlingen.

Fru ordförande! Regeringen har föreslagit att länder ska kunna köpa sig fria från att välkomna migranter som söker asyl i EU. Regeringen har lagt kraft på att förlänga subventioner för kolkraft. Regeringen har lagt kraft på att motarbeta EU:s miljölag som syftar till att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald. Regeringen har motarbetat förslag om att förbjuda företag från att förstöra osålda men helt funktionella textilier. Regeringen har också röstat nej till mer inlagring av kol i skog och mark. Man har också röstat nej till avskogningslagen, vilket är en lag som är till för att förhindra skogsskövling.

Fru ordförande! Hade vi på riktigt haft ett hållbart skogsbruk skulle det inte finnas någon anledning till att motarbeta avskogningslagen. Men det verkar som att inte ens regeringen tror på det längre.

Dock måste jag säga att regeringens arbete med att stötta Ukraina har varit bra. Där tror jag att regeringen kan vara genuint intresserad av frågan om ekocid. Det kan översättas till miljömord, det vill säga storskalig miljöförstöring. Det är en del av Rysslands krigsstrategi att ge sig på Ukrainas miljö på ett sätt som demoraliserar och attackerar civilbefolkningen på ett sätt som kommer att påverka människor långt utanför Ukrainas gränser långt efter att kriget har tagit slut. Ukraina har med ekocid i sin fredsplan och söker internationellt stöd för att få med ekocid som det femte brottet i Romstadgan.

Vi i Miljöpartiet har vid upprepade tillfällen tagit upp denna fråga, inte minst i EU-nämnden. Det gjorde vi även inför Europeiska rådet.

Min fråga är: Var detta någonting som ni diskuterade på mötet eller mellan möten i korridorerna? Om inte, kan EU-ministern då vänligen redogöra för hur ni i så fall tänker jobba vidare framöver för att stötta Ukraina i denna viktiga fråga?

Anf. 11 ELIN NILSSON (L):

Fru ordförande! Jag vill börja med att tacka EU-ministern för förtjänstfulla insatser under det nu avslutade ordförandeskapet. Det arbete som både EU-ministern, som vi har här i dag, och den övriga regeringen har gjort har bidragit just till ett grönare, friare och säkrare EU.

Jag vill ställa två frågor. Den första rör migrationspakten. Som statsrådet redan har redogjort för accepterar varken Polen eller Ungern uppgörelsen. Men just migrationspakten var en av de verkligt stora bedrifterna under ordförandeskapet, och det är viktigt att den nya lagstiftningen kommer på plats så snart som möjligt.

Statsrådet har sagt att det praktiskt inte blir någon skillnad. Men jag vill ändå passa på att fråga hur EU-ministern bedömer läget. Kommer migrationspakten och de olika delarna att vara möjliga att genomföra fullt ut?

Min andra fråga rör Ukraina. Jag, precis som många andra här i dag, noterar att EU fortsatt står helt samlat när det gäller stödet till Ukraina. Det är precis denna väg vi måste gå. Det är oerhört viktigt att vi gemensamt fortsätter att ta detta långsiktiga ansvar för att stötta det ukrainska folket och det ukrainska samhället.

Min fråga till statsrådet blir hur hon ser på möjligheten att så snart som möjligt öppna formella medlemskapsförhandlingar med Ukraina.

Anf. 12 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Fru ordförande! Jag börjar med Ilona Szatmari Waldaus fråga om Turkiet. Det är, som alla vet, en viktig partner. Det är också naturligt att vi ser på vårt fortsatta samarbete även efter valet.

Turkiet är ett kandidatland och föremål för en årlig rapport om bland annat mänskliga rättigheter. Den kommer att diskuteras under hösten och i december på Europeiska rådet. Vi får återkomma till det.

Malin Björk frågade om AI. Jag kan inte säga exakt vilka länder som tog upp olika saker, och jag tänker såklart inte kommentera Europa-parlamentets olika ställningstaganden. Det som jag kan svara på är vägen framåt. Ett svar är att detta är en viktig fråga och spelar också in i diskussionen om konkurrenskraftsförslagen.

Kommissionens förslag har tre tydliga undantag vad gäller övervakning, som Malin Björk frågade särskilt om. Det handlar bland annat om terrorattentat, om barn som har försvunnit och om när polis jagar gängkriminella som har begått grova brott. Dessa undantag har rådet också stått bakom. Det var ingenting som Europeiska rådet gick in på i detalj. Men jag vet att både rådet och parlamentet har fattat sina beslut – äntligen. Därför har man startat det första trilogmötet. Det skedde när jag råkade vara i Strasbourg. Direkt när parlamentet hade fattat sitt beslut åkte vår ambassadör till Strasbourg och påbörjade trilogdiskussionen.

Nästa trilogmöte är tänkt att ske den 18 juli. Därefter blir det trilogmöten den 26 september och den 26 oktober. Det svenska ordförandeskapet hoppas helt enkelt att detta kommer att gå i mål före årsskiftet.

Magnus Berntsson talade om en friare röst. Jag kan inte låta bli att kommentera det. Det är korrekt, och det är nog många av oss som känner behov av det. Å andra sidan är min erfarenhet så här sex månader efteråt – jag vet att den delas av mina kollegor i regeringen – att Sverige har haft ett stort inflytande även om vi har varit den opartiska medlaren. Man har nämligen makten att försöka hitta en balans och hitta kompromisser mellan 27 medlemsstater. Det ska inte underskattas att man har denna makt eller detta inflytande. Det är inte så att man är nöjd med att bara få den friare rösten, så att säga. Nu gäller det att förvalta detta och se till att Sveriges röst väger tungt.

Det ställdes en fråga om Iran. Jag har svarat på det tidigare. Och det var ingen ytterligare diskussion på Europeiska rådet än det som jag har sagt tidigare.

När det gäller Kina kan jag bekräfta det bättre förhållandet, eller vad man ska säga, som råder mellan EU och USA. När jag senast var i Bryssel passade jag på att träffa kommissionär Vestager som berömde Sverige för det lyckade mötet uppe i Luleå – TTC-mötet, Trade and Technology Council – och bekräftade detta behov. Det touchar nästan Malin Björks fråga om AI där vi behöver ha ett bättre samarbete. Jag upplever det som att det ömsesidigt är viktigt för oss. Vi delar så att säga denna uppfattning.

Magnus Berntsson frågade också om fördragsändringar. Det som jag sa i mitt första anförande var att det inte finns någon sådan aptit. Jag refererade till det frukostmöte som jag var med på, där även medlemsstater som skulle vilja se fördragsändringar delade den uppfattning som vi andra har att det skulle vara tidskrävande och ta tid och kraft från det som vi faktiskt måste fokusera på. Det finns en bred enighet bland alla medlemsstater om att utvidgningen är här – den kommer att komma. Nu handlar det om att se till hur vi gör. Därför var det ingen som lyfte fram frågan om fördragsändringar. Däremot behöver vi kanske diskutera hur vi fattar beslut och olika policyer.

Detta för mig in på den där elefanten i rummet. Vi hade ett bra informellt möte där vi diskuterade en rapport som har skickats till riksdagen. Vid det informella frukostmötet som ett mindre antal medlemsstater var med på lyftes ett antal frågor fram. Det kommer vi att återkomma till senare.

Men min bild är att det finns en gemensam syn på vad det är som vi så att säga måste ta tag i. Däremot har jag inga lösningar än.

Flera av de frågor som Rebecka Le Moine lyfte fram var inte uppe på Europeiska rådet. Och jag tror att vi kan konstatera att jag och Rebecka Le Moine inte helt delar uppfattningen om att det svenska ordförandeskapet inte har prioriterat till exempel grön omställning. Jag är stolt över att vi har fått Fit for 55 på plats. Det fick vi också, återigen, väldigt mycket beröm för från bland andra Ursula von der Leyen och även från många medlemsstater.

Det ställdes också en fråga om Ukraina och ekocid. Jag ska strax svara på den, Rebecka Le Moine.

Jag hoppar till Elin Nilssons fråga så länge. Jag tackar för berömmet, eller stödet. Det känns bra. Hon undrade när det gäller migrationspakten hur jag bedömer läget och om den kan genomföras fullt ut. Jag svarade på Matilda Ernkrans fråga om hur jag bedömer läget som sådant. Det är som sagt 25 av 27 medlemsstater som tycker att detta är viktigt. Om man jämför med hur det var för ett antal år sedan när jag inte var med – tio femton år sedan – handlade det framför allt om medlemsstater som hade en yttre gräns, Medelhavsländer. Men nu är det tryck på väldigt många medlemsstater, och intresset att gemensamt hitta en lösning är så mycket bredare. Därför är min förhoppning och min bedömning att det här finns en god ansats och grund för att vi faktiskt kommer att gå i mål under det spanska ordförandeskapet. Också givet att det spanska ordförandeskapet så tydligt nu har sagt att man prioriterar detta arbete är jag ändå hoppfull.

Frågan om att öppna medlemskapsförhandlingar för Ukraina får vi återkomma till under hösten. Men när det gäller den uppdatering som skedde på det informella allmänna rådet för en och en halv vecka sedan var det ett bra avstamp, där kommissionen kunde berätta hur långt Ukraina har kommit i sitt reformarbete. Det är också en bra ansats för ukrainarna själva

när det gäller vad de har lyckats med och vad de behöver jobba vidare med. Men deras ambition är tydlig, och ambitionen från EU:s medlemsstater är också tydlig om att Ukraina så att säga tillhör EU. Vi får återkomma till exakt när detta kommer att ske.

När det gäller Rebecka Le Moines fråga om ekocid var det inte exakt det som diskuterades bland ledarna. Däremot togs det fruktansvärda som hände med Kachovkadammen upp, och det benämns som en ekologisk förstöring. Och det står med i slutsatserna. Det tror jag att statsministern också lyfte fram vid det öppna samrådet inför Europeiska rådets möte.

Detta är, som sagt, fruktansvärt upprörande och kommer att vara ett fortsatt element i de fortsatta diskussionerna om hur vi kan stötta Ukraina.

Jag tror att jag därmed har svarat på i alla fall nästan alla frågor.

Anf. 13 VICE ORDFÖRANDEN:

Vi följer det sätt som vi hanterar samrådet på och ger möjlighet till ytterligare en omgång för de partier som representeras av fler än en ledamot i EU-nämnden. Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Moderaterna får alltså möjlighet att begära ordet. Sverigedemokraterna avstår – då vet vi det.

Jag tänkte följa upp med en fråga för Socialdemokraternas räkning; den rör något som även andra har frågat om. Det handlar fortfarande om migrationen. Det är bra att EU-ministern säger att man ser hoppfullt på framtiden. Men faktum är att migrationstexten låg i rådsslutsatserna men måste plockas bort, något som ändå inte hör till vanligheten. Menar EU-ministern att detta inte över huvud taget kommer att påverka processen framåt när det gäller hela migrationspakten? Jag ställde också frågan om Sverige även efter ordförandeskapet kommer att fortsätta att bidra konstruktivt till att man får migrationspakten på plats.

Rådsslutsatserna om långsiktig konkurrenskraft innehåller inte längre ordet klimat, och ordet grönt nämns bara en gång. Detta kan man tycka rimmar lite illa med klimatpaketet Fit for 55 för ett EU som vill leda den gröna teknikutvecklingen och ta hem jobben. Kommenterade statsministern detta på något sätt?

Avslutningsvis – i Sverige går vi mot den kanske brutalaste sommaren på länge när det gäller våldsdåd. Barn skjuter barn. Knark och illegala vapen göder gängen – det vet vi. Europols högsta chef har nu också lyft att ledarna i EU behöver ta krafttag för att stoppa knarket och knarkmarknaderna. Var detta något som statsministern lyfte upp på mötet i Europeiska rådet? Flera av delarna i slutsatserna har ju kopplingar till detta.

Anf. 14 JAN ERICSON (M):

Fru ordförande! Stafettpippen för att leda EU har ju nu lämnats över till Spanien, och det går inte, tycker jag, att avstå från att göra några reflektioner kring det svenska ordförandeskapet vid dagens återrapport.

Det svenska ordförandeskapet verkar ha fått uppskattning av medlemsstaterna och har också omskrivits i positiva ordalag i många medier runt om i Europa. Det är knappast någon tvekan om att Sverige har lyckats hantera en del besvärliga frågor och ta dem i mål.

Jag vill därför egentligen bara, så här dagarna efter att det svenska ordförandeskapet har kommit i mål, dels fråga EU-ministern vilka framgångar under ordförandeskapet hon själv värderar högst, dels få några

Anf. 15 VICE ORDFÖRANDEN:

Jag ser att också Ilona Szatmári Waldau från Vänsterpartiet vill få ordet igen. Det tycker jag att vi har tid för, och dessutom är ju detta en variant. Normalt sker återrapporten i kammaren, med talarlista och möjlighet för alla riksdagens ledamöter att ställa frågor. Jag tycker därför att vi ger den möjligheten.

Anf. 16 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Ordförande! Jag ska också hålla mig till ordningen och inte ställa någon ny fråga eller hålla ett nytt anförande av något slag. Jag vill bara säga att jag inte fick svar på min fråga om räddningsinsatser på Medelhavet och om Sverige agerar på något sätt för amnesti för de volontärer som riskerar fängelse för att de har deltagit i räddningsinsatser eller på annat sätt hjälpt flyktingar.

Anf. 17 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru ordförande! Detta kanske inte är en solklar fråga, men jag undrar lite grann varför regeringen framställer det som att Fit for 55 är klart eftersom energiskattedirektivet ingår i detta. AFIR, FuelEU Maritime och energiskattedirektivet ingår i Fit for 55, så själv upplever jag det som lite missvisande. Jag är lite nyfiken på hur regeringen resonerar kring denna kommunikation.

Anf. 18 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M):

Ordförande! Matilda Ernkrans från Socialdemokraterna frågade om migrationen. Jag försökte svara redan i första omgången. För att något ska finnas med slutsatserna krävs enhällighet; detta togs bort av den anledningen. När det däremot gäller migrationspakten och alla akter som ingår i den gäller kvalificerad majoritet i rådet.

Jag försökte svara med att Sverige såklart kommer att fortsätta att vara aktivt och driva på för att vi ska hitta en lösning under nästa halvår, vilket Spanien har sagt att man kommer att driva på för. Detta är också något som jag upplever att det finns ett stort stöd för, som sagt var. Det var ändå 25 av 27 medlemsstater som samlades och nog hade för avsikt att skriva på de slutsatser vi hade i nämnden förra veckan, vilket ju borgar för att det finns goda chanser att hitta en lösning tillsammans med Europaparlamentet under hösten.

Om det hör till vanligheten eller inte vet jag inte. Jag har suttit här i nämnden många gånger när rådets ordförande i stället har haft ordförandeslutsatser, men detta går säkert att bedöma på olika sätt.

När det gäller klimatet tycker jag nog att statsministern och regeringen i alla olika sammanhang har lyft fram grön omställning som något som också står i centrum för konkurrenskraftsfrågorna och produktiviteten. Det är också på det viset vi har visat upp Sverige under hela ordförandeskapet, med start i Kiruna och sedan i Luleå och under alla informella möten där vi har visat att dessa två saker går hand i hand. Konkurrenskraftspaketen innehåller väldigt mycket mer. Men jag är ganska säker – det går säkert att

läsa mer i brevet – på att statsministern när han lyfte upp konkurrenskraftsfrågorna i ekonomiavsnittet också lyfte in den gröna omställningen. Vi vet att dessa två saker hör ihop, och vi är väldigt måna om att lyfta fram allt vi har gjort.

Jag ska svara på Rebecka Le Moines fråga om energiskattedirektivet. När det gäller denna fråga vet alla att det krävs enhällighet eftersom det är en skattefråga. Vi hade såklart gärna velat komma överens även om detta. Men av det sätt som det benämns, inte bara av oss utan också av Ursula von der Leyen i hennes pressuttalande efteråt, framgår att detta inte riktigt räknas in i Fit for 55, utan de flesta anser nu att det är klart. Sedan hoppas vi såklart att även detta kommer att komma med. Men alla har liksom räknat bort det.

Matilda Ernkrans frågade om att stoppa knarket. Detta var inget som var uppe i Europeiska rådet, men det svenska ordförandeskapet har använt det här halvåret till att komma överens och fatta beslut om flera andra viktiga samarbetsområden för att motverka den organiserade brottsligheten och skaffa fler effektiva verktyg i detta arbete. Det finns en hel radda saker som vi har åstadkommit på detta område, som man kan läsa om på ordförandeskapets hemsida.

Detta leder mig in på Jan Ericsons halvt personliga fråga om vad jag uppfattar har varit den största framgången. Jag skulle säga att bibehållen enighet kring Ukraina är något som är självklart, men det krävs också ett stort arbete för att hålla ihop. Vi är stolta över att vi har gjort det. Man ser också nu under det spanska ordförandeskapet att den första resa Pedro Sánchez gjorde gick till Kiev. Detta borgar för att det stora engagemanget från EU-länderna kommer att fortsätta, och det tycker jag är väldigt positivt.

Hur har jag upplevt samarbetet med riksdagen? Jag sa det i riksdagens kammare för ett par veckor sedan: Det har fungerat utomordentligt väl, tycker jag. Jag tackar så väldigt mycket för det. Jag tycker, om jag får säga det, att vi har hanterat vårt samarbete väl. Det mesta har fungerat smärtfritt. Jag vet såklart att regeringen, oavsett färg, ofta har ett informationsövertag. Det handlar om att skapa förtroende genom att vi lämnar information till varandra och har goda samarbetsformer. Jag för min del tycker att det har fungerat väldigt väl.

Ilona hade en fråga som anknyter till det som även Matilda Ernkrans var inne på, den externa dimensionen. I mitt första anförande lyfte jag upp det extra europeiska råd som hölls i februari i år, där det var mycket fokus på den externa dimensionen även med anledning av de fruktansvärda olyckor som har skett på Medelhavet. Jag skulle säga – och det har också statsministern skrivit i sitt brev till Europeiska rådet om hur arbetet där – efter har fortgått – att det till syvende och sist handlar om att motverka grundorsaken till migration men också få stopp på de smugglare som utnyttjar människor i detta. Detta var uppe i diskussionen, och jag tror att det kanske också påverkar det faktum att de flesta medlemsstater kommer att vilja komma överens om något. Detta var en sak som diskuterades mycket – hur vi kan stärka detta. Det är också en del i de olika avtal som sluts med tredjeländer. Frågan var alltså absolut uppe och diskuterades bland ledarna.

Anf. 19 VICE ORDFÖRANDEN:

Därmed får EU-nämnden tacka EU-ministern med medarbetare för återrapporten.

2022/23:48

4 juli

Riksdagen har ju skött den parlamentariska dimensionen av det svenska ordförandeskapet, och vi kan se hur mycket arbete som ligger bakom ordförandeskapet här på riksdagskansliet. Vi kan bara ana oss till hur mycket arbete som ligger bakom det svenska ordförandeskapet på Regeringskansliet. Egentligen skulle vi vilja önska EU-ministern och medarbetare lite skön ledighet, men jag tror att vi träffar varandra här igen på fredag.

Tack för återrapporten – vi ses igen på fredag!

Innehållsförteckning

§ 1 Europeiska rådet.....	1
Anf. 1 VICE ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	1
Anf. 3 VICE ORDFÖRANDEN	3
Anf. 4 MARTIN KINNUNEN (SD)	4
Anf. 5 JAN ERICSON (M)	4
Anf. 6 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	5
Anf. 7 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M).....	6
Anf. 8 MALIN BJÖRK (C).....	7
Anf. 9 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	8
Anf. 10 REBECKA LE MOINE (MP).....	8
Anf. 11 ELIN NILSSON (L).....	9
Anf. 12 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	10
Anf. 13 VICE ORDFÖRANDEN	12
Anf. 14 JAN ERICSON (M)	12
Anf. 15 VICE ORDFÖRANDEN	12
Anf. 16 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	13
Anf. 17 REBECKA LE MOINE (MP).....	13
Anf. 18 Statsrådet JESSIKA ROSWALL (M)	13
Anf. 19 VICE ORDFÖRANDEN	14